



XOM IPAK ISHLAB CHIQRISH MAHSULOTLARI SINOV LA BORATORIYASINI AKKREDITATSIYAGA TAYYORLASH

Eshonxonov Yusufxon Rasulilloxon o'g'li
Andijon mashinasozlik instituti MSMSM yo'nalishi
4-bosqich 72-21 guruh talabasi
Ilmiy rahbar: Sulaymanov Sharif Abdumanovich

Annotatsiya. Ushbu maqolada xom ipak ishlab chiqarish mahsulotlari sinov laboratoriyasini akkreditatsiyaga tayyorlash jarayoni, uning afzalliklari va muhim jihatlari haqida batafsil ma'lumot berilgan. Maqolada akkreditatsiya talablari, laboratoriya bazasi, xodimlar malakasi, sinov jarayoni va hujjatlar, akkreditatsiya tashkilotlari va akkreditatsiyaning afzalliklari kabi jihatlar tahlil qilingan. Bundan tashqari, akkreditatsiyaga tayyorgarlik ko'rishda muhim tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: Xom ipak, laboratoriya, akkreditatsiya, mahsulotlar, raqobatbardosh, standartlash, eksport imkoniyatlari, texnik jihat;

Kirish

Xom ipak ishlab chiqarish — O'zbekiston iqtisodiyoti uchun muhim ahamiyatga ega bo'lgan tarmoqdir. Ushbu sohada sifatni nazorat qilish va mahsulotlarning xalqaro standartlarga muvofiqligini ta'minlash juda muhimdir. Shu sababli, xom ipak ishlab chiqarish mahsulotlari sinov laboratoriyalarini akkreditatsiyadan o'tkazish — tarmoqni rivojlantirish va eksport imkoniyatlarini kengaytirishda muhim qadamdir

Davlatimiz rahbarining 2017-yil 14-dekabrdagi “To‘qimachilik va tikuv-trikotaj sanoatini jadal rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” farmoni sohadagi muhim islohotlar o‘tkazishga turtki berib, to‘qimachilik va tikuv-trikotaj sanoatini jadal rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Uning amaliy ijrosini ta'minlash maqsadida Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 31- martdagi qarori bilan paxta-to‘qimachilik ishlab chiqarishlari va klasterlari faoliyatini tashkil etish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar belgilangan.

Respublikamizda bugungi kunga kelib 15 ta paxta to‘qimachilik klasteri tashkil qilindi. Yil oxirigacha ularning soni 59 taga yetishi mo‘ljallanmoqda. Ipak gazlama sanoati korxonalarini tabiiy va sun'iy ipak, sintetik tolalardan ishlanadigan pishirilgan ipak, xar xil tolalarda olinadigan shtapel iplar, ipak gazlamalar va ipak buyumlar ishlab chiqaradi. Tabiiy ipakdan to‘qiladigan ipak gazlamalari chiroyli va nafis



bo'ladi, tovlanib turadi, mayin, g'ijimlanmaydigan, yupqa, lekin juda pishiq bo'ladi. Tabiiy ipakdan texnik maqsadlarda ham turli buyumlar ishlanadi. Suniy ipakdan to'qiladigan ipak gazlamalari tabiiy ipakdan to'qilgan ipak gazlamalaridan bir oz pastroq turadi. Ammo bu gazlamalarning tannarxi arzon, ularning sifati borgan sari yaxshilanmoqda. Shuning uchun bunday gazlamalarga talab katta.

Asosiy qism.

Akkreditatsiya laboratoriyaning texnik jihatdan mustaqilligi va kompetentligini tasdiqlovchi jarayondir. Akkreditatsiyadan o'tgan laboratoriya o'zining xalqaro miqyosdagi sifat standartlariga mos kelishini va sinov natijalarining ishonchli ekanligini tasdiqlaydi. Xom ipak ishlab chiqarish mahsulotlarining sifati global bozorlar uchun muhimdir, chunki sifatli mahsulotlarning eksporti yuqori daromad va raqobatbardoshlikni ta'minlaydi.

Akkreditatsiya laboratoriya uchun bir nechta afzalliklarni beradi:

- Xalqaro miqyosda tan olinadigan sinov natijalari.
- Mahalliy va xalqaro mijozlar ishonchini qozonish.
- Innovatsiyalarni joriy qilish imkoniyati va texnologik yangilanishlar.

Xom ipak ishlab chiqarish mahsulotlari sinov laboratoriyasini akkreditatsiyaga tayyorlash — bir qancha bosqichlardan iborat bo'lgan murakkab jarayondir. Akkreditatsiyaga tayyorgarlik ko'rishda quyidagi talablarga rioya qilish kerak:

1. Laboratoriya bazasi:

- Laboratoriyaning jismoniy sharoiti: Laboratoriya binolari, jihozlar va asbob-uskunalar, xavfsizlik sharoiti akkreditatsiya talablariga javob berishi kerak.
- Laboratoriya jihozlari: Barcha sinov jihozlari kalibrlangan bo'lishi va kalibrlashning muntazam ravishda olib borilishi ta'minlanishi kerak.
- Sinov usullari: Laboratoriya standartlashtirish va sertifikatlash organlari tomonidan belgilangan xalqaro standartlarga muvofiq sinov usullaridan foydalanishi kerak.

2. Laboratoriya xodimlari:

- Kvalifikatsiya: Laboratoriya xodimlari tegishli malakaga ega bo'lishi va sinovlarni o'tkazish, ma'lumotlarni qayta ishlash va natijalarni tahlil qilish bo'yicha tajribaga ega bo'lishi kerak.
- Malaka oshirish: Xodimlarning malakalarini muntazam ravishda oshirib borish — akkreditatsiya talablaridan biridir.
- Mustaqillik: Laboratoriya xodimlari o'z ishida mustaqil va xolis bo'lishi kerak, ularning ishlariga boshqa shaxslar ta'sir ko'rsatmasligi kerak.

3. Sinov jarayoni va hujjatlar:



- Sinovlarni amalga oshirish: Sinovlar barcha tegishli standartlarga muvofiq o'tkazilishi kerak va o'lchov natijalari aniq va ishonchli bo'lishi kerak.

- Hujjatlar: Sinovlar natijalarini hujjatlashtirish uchun aniq va to'liq hujjatlar tizimi mavjud bo'lishi kerak.

- Sifat nazorati: Sinovlarning aniqligi va ishonchliligini ta'minlash uchun sifati nazorat qilish tizimi ishlab chiqilgan bo'lishi kerak.

4. Akkreditatsiya tashkilotlari:

- Tanlash: Akkreditatsiya tashkiloti laboratoriya faoliyatining doirasini va mutaxassislik sohasini hisobga olib tanlanishi kerak.

- Arizani topshirish: Laboratoriya akkreditatsiyaga ariza topshiradi va zarur hujjatlarni taqdim etadi.

- Baholash: Akkreditatsiya tashkiloti laboratoriyani baholash uchun ekspertlarni yuboradi va laboratoriya faoliyatining barcha jihatlarini tekshiradi.

- Akkreditatsiya sertifikatini olish: Akkreditatsiya tashkiloti baholash natijalariga ko'ra, laboratoriyaga akkreditatsiya sertifikatini beradi.

Xom ipak ishlab chiqarish mahsulotlari sinov laboratoriyasini akkreditatsiyadan o'tkazish quyidagi afzalliklarga ega:

- Mahsulotlarning sifatini oshirish: Akkreditatsiya laboratoriyaning sinov jarayonlari va natijalarining aniqligi va ishonchliligini ta'minlashga yordam beradi, bu esa mahsulotlarning sifatini oshirishga imkon beradi.

- Xalqaro bozorga kirish: Akkreditatsiya laboratoriyaning xalqaro standartlarga muvofiqligini tasdiqlaydi va bu esa xalqaro bozorga kirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

- Mijozlar ishonchini oshirish: Akkreditatsiya sertifikati mijozlarga laboratoriyaning ishonchliligi va professionalligi haqida ishonch hosil qilishga yordam beradi.

- Raqobatbardoshlikni oshirish: Akkreditatsiya laboratoriya xizmatlarining sifatini oshiradi va bu esa raqobatbardoshlikni oshirishga imkon beradi.

Xulosa.

Xom ipak ishlab chiqarish mahsulotlari sinov laboratoriyasini akkreditatsiyaga tayyorlash — bu jarayon tarmoqning rivojlanishi va eksport imkoniyatlarini kengaytirish uchun juda muhimdir. Akkreditatsiya laboratoriyaning sifatini oshirishga, mijozlar ishonchini mustahkamlashga va xalqaro bozorga kirishga yordam beradi.



Tavsiyalar

Xom ipak ishlab chiqarish mahsulotlari sinov laboratoriyalarini akkreditatsiyaga tayyorlashda quyidagi tavsiyalarga amal qilish tavsiya etiladi:

- O'z vaqtida rejalashtirish: Akkreditatsiya jarayoni vaqt talab qiladi, shuning uchun uni rejalashtirish va kerakli resurslarni ta'minlash muhimdir.
- Akkreditatsiya talablarini o'rganish: Akkreditatsiya tashkilotining talablarini diqqat bilan o'rganish kerak va ularga muvofiq harakat qilish kerak.
- Malakali xodimlarni tayyorlash: Akkreditatsiya talablariga javob beradigan malakali xodimlarni tayyorlashga e'tibor qaratish kerak.
- Sifat nazorat tizimini joriy qilish: Sinov jarayonlarining aniqligi va ishonchligini ta'minlash uchun sifat nazorat tizimini joriy qilish kerak.

Xom ipak ishlab chiqarish mahsulotlari sinov laboratoriyalarini akkreditatsiyadan o'tkazish — bu tarmoqning sifati va raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradigan muhim qadamdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarori "Xalqaro standartlarga muvofiq laboratoriyalarni akkreditatsiyalash tartibi to'g'risida" – Toshkent, 2019 yil.
2. ISO/IEC 17025:2017 Standarti: Sinov va kalibrlash laboratoriyalari uchun umumiy talablar – Xalqaro standartlashtirish tashkiloti (ISO), 2017 yil.
3. Karimov, A. "Laboratoriyalarni akkreditatsiyalash: Nazariya va amaliyot." O'zbekiston Milliy Akkreditatsiya Markazi, Toshkent, 2020 yil.
4. G'aniyev, B. "Ipak sanoati va mahsulot sifati nazorati." Toshkent davlat texnika universiteti nashri, 2021 yil.
5. Demchenko, V. "Xalqaro akkreditatsiya jarayonlari va laboratoriyalarda sifatni ta'minlash." Moskva, 2018 yil.
6. Xalqaro Sinov Laboratoriyalari Assotsiatsiyasi (ILAC) veb-sayti – www.ilac.org